

رویکردهای مقابله‌ای در جنگ ترکیبی مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب

علی سبحانی‌فر^۱، حمید سلطانیان^۲

پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۱۱/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۲۵

چکیده

بیانیه، یک چشم‌انداز است که به آینده نگاه می‌کند و تصویری ذهنی از آینده ایدئال جامعه، ایجاد می‌کند. بیانیه گام دوم مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) ناظر بر بیان دستاوردهای انقلاب اسلامی متأثر از جنگ ترکیبی دشمنان در چهل سال اول انقلاب است و بر تبعات عدم شناخت تهدیدات، روش‌های دشمن و چگونگی تقابل حاکمیتی با آن‌ها تأکید دارد. از این رو، این پژوهش درصدد بررسی رویکردهای مقابله‌ای در دوره جنگ ترکیبی مبتنی بر بیانیه گام دوم است. جهت گردآوری و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوای متن محور استفاده شده که مبتنی بر متن سند بیانیه گام دوم انقلاب است. سؤال اصلی مقاله حاضر این است که؛ «رویکردهای جنگ ترکیبی در قبال تهدیدات دشمن مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب چیست؟» بر اساس فرضیه مقاله، در تقابل با تهدیدات ترکیبی دشمن استفاده از رویکردهای «خنثی‌سازی» و «عملیات پیش‌دستانه» از جمله سیاست‌های مهم مبتنی بر بیانیه است. یافته‌های مقاله حکایت از آن دارد که شناسایی چهار مؤلفه «اقدامات راهبردی»، «شناسایی آسیب‌ها»، «تهدیدشناسی» و «عمق‌شناسی تهدیدات جنگ ترکیبی»، نشان‌دهنده تهاجمی محور بودن رویکرد بیانیه است؛ این موضوع نقش مهمی در پیش‌بینی و پیشگیری از جنگ ترکیبی دشمن در قبال انقلاب اسلامی دارد.

واژگان کلیدی: بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، تهدیدات ترکیبی، جنگ ترکیبی، خنثی‌سازی، عملیات پیش‌دستانه.

۱. مدرس دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران.

رایانامه: drsobhanifar@gmail.com

۲. مدرس دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

رایانامه: soltanianh@ripi.ir

۱. مقدمه

خداوند متعال در قرآن کریم می‌فرماید: «هر که طالب عزت است تمام عزت خاص خدا (و خداپرستان) است. کلمه نیکو به سوی خدا بالا رود و عمل نیک خالص آن را بالا برد و بر آنان که به مکر و تزویر اعمال بد کنند، عذاب سخت خواهد بود و فکر و مکرشان به کلی نابود خواهد شد»^۱. این آیه بر دو موضوع محوری زیر تأکید دارد:

❖ عزت واقعی نزد خداوند است؛

❖ راه‌های فریب و نیرنگ به هلاکت و نابودی ختم می‌شوند و به عزت نخواهند رسید.

ضرورت این بحث در مسیر «خودسازی»، «جامعه‌سازی» و «تمدن‌سازی»، نیازمند استخراج راهکار مقابله با تهدیدات در حوزه گفتمان اسلامی است تا چراغ راهی برای نیروهای جوان جامعه اسلامی و حرکت به سمت پویایی انقلابی گردد (ساوه درودی، ۱۳۹۹: ۱۲۵). در وضعیت فعلی تمدن‌سازی، تهدیدات از حالت تک‌بعدی در دوران گذشته عبور کرده و به‌صورت ترکیبی درآمده است. مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) در این زمینه می‌فرماید:

«دفاع از اسلام در دوران نبی اکرم^(ص) آسان‌تر از دفاع از اسلام در دوران امیرالمؤمنین^(ع) بود، چون این قضیه پیچیده بود و چنین چیزی در آینده ممکن است؛ زیرا استکبار جهانی ابزارهای گوناگونی در اختیار دارد» (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۷۰).

انقلاب اسلامی اثر بزرگی بر کیفیت روابط نظام با جهان به‌ویژه کشورهای غرب وارد آورد؛ به‌گونه‌ای که سیاست آن‌ها در ابعاد مختلف با تغییرهای اساسی مواجه شد. آن‌ها جهت مهار و تغییر ماهیت نظام جمهوری اسلامی در بیش از چهار دهه اخیر از ابزارهای مختلف جنگ ترکیبی^۲ استفاده کردند. ابزارهای جنگ ترکیبی طیف گسترده‌ای (سخت- نرم) از اقدام‌های متعدد را در بر می‌گیرد. مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) در این زمینه می‌فرماید:

«در جنگ ترکیبی، دشمن از رسانه استفاده می‌کند، از عامل فرهنگی استفاده می‌کند، از عامل امنیتی استفاده می‌کند، از نفوذ استفاده می‌کند، از عامل اقتصادی استفاده

۱. سوره فاطر، آیه ۱۰.

می‌کند... برای اینکه ملت را در محاصره قرار بدهد... نقطه مقابل حرکت تحولی در کشور- که هدف این حرکت تحولی، تقویت نقاط قوت و برطرف کردن نقاط ضعف است- سیاست دشمنان اسلام و دشمنان جمهوری اسلامی است» (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۴۰۲).

رهبر معظم انقلاب اسلامی با توجه به تغییرات محیطی و پیچیدگی تهدیدات در عصر کنونی، در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، ضمن برشمردن نقاط قوت کشور نسبت به ابتدای انقلاب، راهبردهای جدیدی را جهت مقابله با این تهدیدات ارائه کردند. آنچه که اهمیت بررسی موضوع جنگ ترکیبی در بیانیه گام دوم را نشان می‌دهد، کالبدشکافی این مفهوم در مهم‌ترین و جدیدترین سند بالادستی نظام اسلامی جهت پیش‌روندگی انقلاب اسلامی و تبیین آن نزد متولیان امر در کشور است.

تحقیق حاضر از این حیث که به مؤلفه‌های جنگ ترکیبی مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب می‌پردازد، کاربردی است. ضعف در انجام چنین تحقیقاتی می‌تواند غفلت مسئولین از شناخت مؤلفه‌های جنگ ترکیبی دشمن را در پی داشته باشد و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران را به مخاطره اندازد. از این رو، هدف اصلی این تحقیق عبارت‌اند از:

❖ کمک به مدیران جهت شناخت مؤلفه‌های جنگ ترکیبی علیه تهدیدات دشمن بر اساس بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی.

اهداف فرعی تحقیق نیز عبارت‌اند از:

- ❖ تقویت مطالعات بومی در حوزه شناخت ابعاد جنگ ترکیبی (تهدیدات) دشمن؛
- ❖ شناسایی سازوکار جنگ ترکیبی علیه تهدیدات دشمن جهت تأمین امنیت و اقتدار انقلاب اسلامی.

بنابراین این پژوهش درصدد احصاء مؤلفه‌های جنگ ترکیبی علیه تهدیدات دشمن مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی است.

۲. مبانی نظری و پیشینه‌شناسی تحقیق

۲-۱. پیشینه تحقیق

«اقبال» و «رجبی فرجاد» مقاله‌ای تحت عنوان «الگوی حکمرانی در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی» (۱۳۹۹)، نگرارش کرده‌اند. طبق نتایج این تحقیق، در حوزه‌های کارایی و اثربخشی اقتصادی و سیاسی-اجتماعی، الگوی حکمرانی خوب در بیانیه گام دوم مبتنی بر مؤلفه‌های مدیریت جهادی، استفاده از ظرفیت‌های طبیعی و انسانی، نظریه نظام انقلابی، مردم‌سالاری دینی، خودسازی، جامعه‌سازی، تمدن‌سازی نوین اسلامی، تضمین آزادی‌های فردی و اجتماعی، عدالت و مبارزه جدی با مفاسد اقتصادی، نفی تصدی‌گری دولت، مردمی کردن اقتصاد، تقویت تولید، ملازمت اخلاق و معنویت، ثبات و امنیت است.

«سلیمانی» مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی و تبیین تهدیدات جنگ ترکیبی استکبار جهانی در گام دوم انقلاب اسلامی» (۱۴۰۰)، نگرارش کرده است. بر اساس این مقاله، امنیت، یکی از پایه‌های اساسی هفت محور بیانیه است؛ زیرا بدون امنیت نمی‌توان انتظار گسترش انقلاب اسلامی، تمدن‌سازی و رسیدن به جامعه آرمانی را داشت. در این فضای به شدت تغییرپذیر و نامطمئن، تدوین تاکتیک‌ها، توسعه عملیاتی و راهبردهای نیروهای مسلح در جنگ‌های آینده مبتنی بر تکامل اندیشه‌های نظامی و فن‌آوری پیشرفته یک ضرورت حتمی است. نویسنده با استفاده از روش تحلیلی و توصیفی به بررسی ماهیت جنگ ترکیبی استکبار مبتنی بر بیانیه پرداخت. به اعتقاد او، رهبری نظام بر وجود جنگ ترکیبی دشمن تأکید دارند؛ نویسنده در هشت مؤلفه جنگ ترکیبی آن‌ها را ثابت می‌کند.

«ریاضی و همکاران» در مقاله‌ای با نام «معرفی مؤلفه‌ها و ابزارهای جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران» (۱۴۰۰)، به شناسایی مؤلفه‌ها و ابزارهای جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران پرداختند. داده‌های مقاله با بهره‌گیری از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی و ابزارهای تعیینی این دو روش به‌دست آمدند. نویسندگان به بررسی هشت مؤلفه و ابزارهای جنگ ترکیبی پرداختند. این مؤلفه‌ها عبارت‌اند از: روانی، اطلاعاتی، اقتصادی، دیپلماسی-سیاسی، سایبری، نیروهای نظامی، نیروهای ویژه، درگیری‌های داخلی.

«رجبی» در تحقیق خود تحت عنوان «بررسی حربه‌ها و مصادیق فریبکاری دشمن در سلطه بر جهان اسلام در ۴۰ سال اول انقلاب با محوریت بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی» (۱۳۹۹)، با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی با رویکرد اسنادی استفاده دشمن از حربه غیراخلاقی فریبکاری در مواجهه با انقلاب اسلامی و مسئولیت‌های دستگاه‌های انقلابی را تشریح کرده است. بر اساس این تحقیق، انقلاب اسلامی در زمانی به وقوع پیوست که «سقوط اخلاقی روزافزون غرب» امری قطعی بود و «توسعه لجنزارهای فساد، برای زدودن اخلاق و معنویت در بخش‌های عمده‌ی عالم» محور اصلی جبهه استکباری غرب بود. به همین خاطر، غرب در مقابل انقلاب اسلامی در چهل سال اول آن، عمدتاً از عناصر غیراخلاقی «فریب و خدعه و دروغ» بهره می‌گیرد.

«شاکری‌نژاد» در مقاله‌ای تحت عنوان «رسالت صداوسیما در جنگ نرم با محوریت بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی» (۱۳۹۸)، به بررسی نقش و رسالت دانشگاه صداوسیما به‌عنوان اصلی‌ترین تأمین‌کننده نیروی انسانی در مواجهه با جنگ نرم دشمنان انقلاب، پرداخته است. نوع تحقیق، از حیث گردآوری اطلاعات، اسنادی و کتابخانه‌ای بوده و داده‌ها با استفاده از روش مصاحبه عمیق جمع‌آوری شده است. در این مقاله به رویکرد دانشگاه صداوسیما در مقوله جنگ نرم و تربیت افسران جوان جنگ نرم با محوریت گام دوم انقلاب اسلامی پرداخته شده است.

به‌طور خلاصه می‌توان گفت، کتب و مقالات چشمگیری با موضوع بیانیه گام دوم انقلاب و جنگ ترکیبی با رهیافت‌های متعدد نوشته شده است. تمرکز این تحقیقات (مهم‌ترین آن‌ها) بر موارد زیر بوده است:

❖ **اول:** راهبردهای بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی و نقش تصمیم‌گیران به‌مثابه ابزاری راهبردی در کسب منافع ملی؛

❖ **دوم:** مطالب تدوین‌شده در زمینه فعالیت‌ها جهت برساخت انواع موضوعات در پسانقلاب اسلامی از دریچه نگاه ژئواستراتژیک ج.ا.ایران و تقابل با تهدیدات ترکیبی؛

❖ **سوم:** سیر تقابل‌ها و شیوه‌های جنگ ترکیبی.

تفاوت این پژوهش با دیگر مطالب تدوین‌شده در شناخت مؤلفه‌های جنگ ترکیبی علیه تهدیدات دشمن بر اساس بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی است.

۲-۲. مبانی نظری

۲-۲-۱. بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

بیانیه همان مانیفست^۱ است و یک وام‌واژه از زبان فرانسوی محسوب می‌شود. در انگلیسی به آن مانیفست^۲ می‌گویند که از زبان ایتالیایی گرفته شده است (گروه واژه‌گزینی فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی، ۱۳۹۳: ۴۵). بنا بر فرهنگ عمید، مانیفست یک نوشتار است که در آن، یک گروه یا حزب، نظریه سیاسی، اجتماعی، مذهبی، هنری خود را اعلام می‌کند (عمید، ۱۳۸۹: ۴۳).

بیانیه گام دوم انقلاب به مناسبت چهلمین سالگرد انقلاب اسلامی و به دنبال تهدیدات ترکیبی دشمنانی که انقلاب را در سراسیمگی سقوط نشان می‌دادند، در ۲۲ بهمن ۱۳۹۷، از سوی مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) در هفت محور (دستاوردهای انقلاب) صادر شد. این بیانیه، انقلاب را یک «پدیده مثبت»، «امری واقعی» و «حرکتی مستمر و عمومی» معرفی می‌کند. صیورت و استمرار انقلاب، به‌عنوان راه علاج و حرکت روبه‌رشد مردم و حتی بشریت مورد تأکید نظریه گام دوم انقلاب است. در این بیانیه برای استمرار انقلاب اسلامی ضمن تبیین دستاوردها، سیاست‌هایی جهت مقابله با تهدید^۳ ارائه گردید.

۲-۲-۲. مفهوم رویکرد جنگ ترکیبی

رویکرد، شیوه یا ایده کلی است که برای غلبه بر یک مسئله و مواجهه با وضعیت معین، اتخاذ می‌گردد. به لحاظ واژه‌شناسی واژه «جنگ ترکیبی» برای اولین بار توسط «فرانک

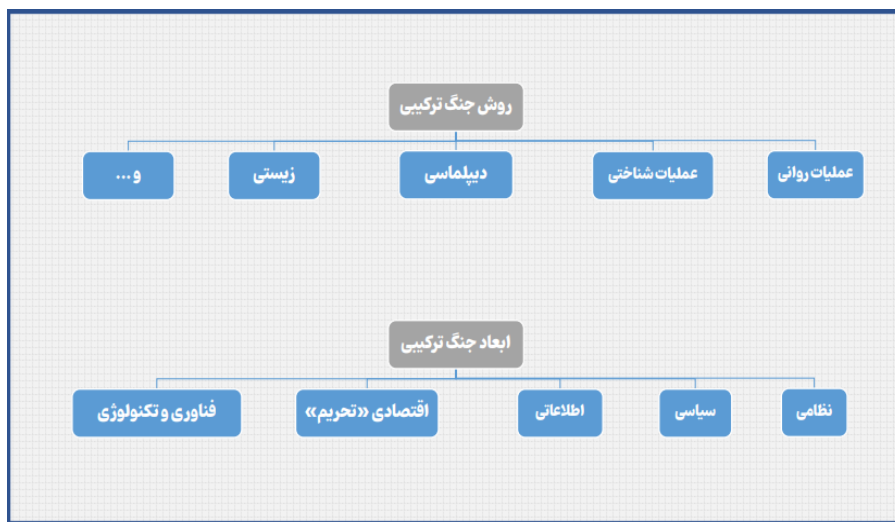
1. Manifeste

2. Manifesto

۳. تهدید در لغت به معنای بیم رساندن، ترسانیدن و ترهیب است (آریان‌پورکاشانی، ۱۳۸۶: ۷۹۶). از حیث اصطلاحی نیز به معنای توانایی‌ها، نیت و اقدام‌های دشمنان بالفعل و بالقوه برای جلوگیری از دستیابی به اهداف و نیل به منافع تعریف شده است (عبدالله‌خانی، ۱۳۸۲: ۸۴).

هافمن^۱ در مقاله «منازعات در قرن ۲۱، ظهور جنگ‌های ترکیبی» استفاده شد. از دیدگاه وی این جنگ به وضعیتی اطلاق می‌شود که در آن دشمن به‌طور هم‌زمان و هماهنگ از سلاح‌های متعارف، تاکتیک‌های نامنظم، تروریسم و رفتار جنائی، در فضای نبرد برای به‌دست‌آوردن اهداف سیاسی خود استفاده می‌کند (نصیرزاده و همکاران، ۱۴۰۳: ۱۷) به‌عبارت دیگر، این نوع نبرد، شامل عواملی است که از راهکنش‌ها (تکنیک‌ها) و آرایش‌های نظامی گرفته تا حمله‌های نظامی و غیرنظامی را در برمی‌گیرد (رضاخواه، ۱۳۹۴: ۱۲۸).

در جنگ‌های ترکیبی کنونی سرنوشت جنگ در صحنه جنگ مشخص نمی‌شود، بلکه در صحنه نبرد نابرابری تعیین می‌گردد که از سه صحنه مردم منطقه، مردم کشور اعزام‌کننده نیرو و مردم در جامعه بین‌الملل تشکیل شده است (مک کوئن^۲، ۲۰۰۸: ۱۰۸). «راسل دبلیو گلن»^۳ در این باره می‌گوید: «دشمنی که می‌تواند به‌طور هم‌زمان و هماهنگ ترکیبی از ابزارهای سیاسی، نظامی، اقتصادی، اجتماعی و اطلاعاتی و روش‌های جنگ متعارف، غیرمتعارف، فاجعه‌بار، تروریستی، مخرب و غیرقانونی را به‌کار گیرد».

شکل شماره ۱. استخراج مبانی نظری جنگ ترکیبی

1. Frank Hoffman
2. McCuen, J. J.
3. Russell W. Glenn

این نوع از جنگ، شیوه جدیدی از اعمال قدرت برای کسب منافع در عرصه روابط بین‌الملل با ترکیبی از ابزارهای متعارف، نامنظم و ناهمگون است که نه تنها دولت‌ها بلکه بازیگران غیردولتی را هم در برمی‌گیرد. مؤلفه‌های جنگ ترکیبی شامل سیاسی، اطلاعاتی، نظامی، اقتصادی، روانی و شناختی با هدف ایجاد بی‌ثباتی در کشور هدف است. در این جنگ، نیروهای منظم و نامنظم قابل‌توجهی به‌طور هم‌زمان تحت فرماندهی واحد، رزم می‌کنند (هاپر^۱، ۲۰۱۴: ۴۵).

۳. روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از حیث موضوع، کاربردی است. برای گردآوری و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوای متن محور استفاده شده که متن سند بیانیه گام دوم انقلاب را دربرمی‌گیرد. در این بیانیه واژه جنگ و مشتقات آن مورد استفاده قرار گرفته است؛ جامعه نمونه نیز تمام‌شمار انتخاب شده است. در روش تحلیل متن محور بیانیه، مؤلفه‌های جنگی بی‌ثبات‌سازی و نفوذ ادراکی (۵ مؤلفه) از منابع مرجع احصاء و بر اساس آن‌ها، واژه‌های مرتبط (۶۰ واژه) از متن بیانیه استخراج شدند. در نهایت نیز جملاتی که واژه‌ها (۱۰ متن) در آن قرار دارند، مشخص و در جدول معنایی مورد تحلیل قرار می‌گیرند.

۴. یافته‌های تحقیق و تجزیه و تحلیل داده‌ها

۴-۱. یافته‌های تحقیق

بررسی توصیفی اسناد نشان می‌دهد که با استخراج مؤلفه‌های (سازوکارهای) جنگی، واژه‌های مرتبط با آن در متن بیانیه گام دوم انقلاب مشخص شده است؛ تحلیل معنایی این واژه‌ها در ادامه می‌آید. بنابراین مؤلفه‌های شناسایی شده در قالب دو محور زیر تقسیم‌بندی می‌شوند:

❖ ترکیبی؛

❖ اطلاعاتی.

- ۱-۱-۴. استخراج مؤلفه‌های جنگی از منابع مرجع شامل: مؤلفه‌های روانی و شناختی، اقتصادی، دیپلماسی-سیاسی، اطلاعاتی و نظامی متعارف که بر اساس آخرین متون اسنادی و تحقیقاتی استخراج شده است (ریاضی، ۱۳۹۹).
- ۲-۱-۴. استخراج واژه‌های مرتبط با مؤلفه‌های جنگ ترکیبی از متن بیانیه گام دوم برابر جدول (۱).^۱

جدول شماره ۱. استخراج واژه‌های مرتبط با مؤلفه‌های جنگ ترکیبی از متن بیانیه		
ردیف	مؤلفه‌های جنگ ترکیبی	واژگان مرتبط در متن بیانیه
۱	اقتصادی: ۱. تحریم؛ ۲. تضعیف سرمایه‌گذاری؛ ۳. فشار اقتصادی؛ ۴. منازعه فرسایشی؛ ۵. تهدید تجاری؛ ۶. جنگ نفتی.	تضعیف اقتصاد و سیاست کشور توسط دشمن، پیاپی‌نظام دشمن، طهارت اقتصادی شرط مشروعیت، مبارزه انسان جهادگر، اشاعه فقر در کشور توسط دشمن، ایجاد چالش بیرونی (تحریم) توسط دشمن، وسوسه‌ی مال و مقام و ریاست، چالش‌های فرهنگی و اقتصادی کشور، تبعیض در توزیع منابع.
۲	اطلاعاتی: ۱. به‌کارگیری جاسوس؛ ۲. جاسوسی اینترنتی؛ ۳. خرابکاری نفوذ؛ ۴. افکارسازی؛ ۵. مرتبطین داخلی فکری.	خیانت به آرمان‌ها و ارزش‌های انقلابی، ابزارهای رسانه‌ای پیشرفته‌ی دشمن، زمین‌گیر شدن همکاران خائن آن‌ها در منطقه، جهادی همه‌جانبه و هوشمندانه، الگوی مقاومت در برابر سلطه‌ی آمریکا و صهیونیسم، برخورد هوشمندانه با دشمن، دستگاه‌های نظارتی پرتلاش، آغاز انقلاب با چالش‌های مستکبران روبه‌رو است، مقابله‌ی سیاسی و امنیتی با جمهوری اسلامی.
۳	نظامی: ۱. متعارف (محدودسازی)	ائتلاف بزرگ از ده‌ها دولت معاند یا مرعوب، ارسال تجهیزات به نیروهای مقاومت، دفاع از مظلومان جهان، چالش حضور در مرزهای رژیم صهیونیستی، حمایت از فلسطین و حزب‌الله،

۱. منظور موارد شش‌گانه‌ای است که واژگان مرتبط در متن بیانیه وجود داشت. جملات دارای بار ترکیبی است.

تهدیدات بوج دشمن، ضربت متقابل به دشمن، الگوی مقاومت، دفاع همه‌جانبه، پیاپی‌نظام دشمن.		
بزرگ کردن عیوب، محاصره تبلیغاتی دشمن، کانون‌های ضد اخلاق و ضد معنویت، تحریف حقیقت توسط دشمن، تحلیل مغرضانه دشمن، انکار محسنات، پنهان کردن جلوه‌های امید، معنویت جهت‌دهنده، وارونه نشان دادن واقعیت‌ها توسط دشمن، محاصره تبلیغاتی دشمن، تأویل و توجیه‌های ساده‌لوحانه و بعضاً مغرضانه، ترویج سبک زندگی غربی در ایران، ابزارهای رسانه‌ای پیشرفته دشمن، به‌کار بستن نگاه انقلابی و روحیه‌ی انقلابی و عمل جهادی.	روانی و شناختی: ۱. تبلیغات؛ ۲. هراس‌افکنی؛ ۳. تصویرسازی؛ ۴. افزایش فشار؛ ۵. انگاره منفی؛ ۶. تحریف واقعیت‌ها؛ ۷. بلوک عبری عربی؛ ۸. گزینه روی میز.	۴
ایجاد چالش بیرونی، وسوسه‌های فریبنده دشمن برای جوانان، وسوسه‌های جذاب دشمن، سبک زندگی غربی، چالش‌های ایجادشده توسط مستکبران، تضعیف اقتصاد و سیاست کشور، چالش بر سر حضور ایران مقتدر در برچیدن بساط نفوذ نامشروع، ائتلاف بزرگ از ده‌ها دولت معاند یا مرعوب، پیشنهادها عموماً شامل فریب، خدعه و دروغ، استفاده از نهادهای غیرحکومتی در برابر جنگ فرهنگی دشمن، داشتن برنامه بلندمدت و کوتاه‌مدت در برابر اقدامات دشمن، منفعل شدن مسئولین در برابر دشمن، چالش با آمریکا بر سر کوتاه کردن عمال بیگانه.	دیپلماسی - سیاسی: ۱. حمایت از گروه‌های معاند؛ ۲. راه‌اندازی معمای امنیتی؛ ۳. امنیتی‌سازی موضوعی؛ ۴. راه‌اندازی گروه‌های تروریستی؛ ۵. اعمال تحریم؛ ۶. فروش تسلیحات؛ ۷. ایجاد پایگاه.	۵

در جدول (۱) بر اساس مؤلفه‌های امنیتی، واژه‌های مرتبط از متن (بالغیر بر ۶۰ واژه) استخراج گردید (طاهرزاد، ۱۳۹۸) در ادامه نیز استخراج جملات و متن‌های مرتبط با واژه‌های احصاء شده (شامل ۱۰ متن^۱) انجام شد.

۴-۱-۳. متن‌های استخراج شده در جدول (۲) مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته و کلیدواژه‌ها تبیین می‌گردد.

جدول شماره ۲. تحلیل معنایی و استخراج اصطلاح‌ها و کلیدواژه‌ها					
ردیف	متن بیانیه	کلیدواژه	جنگ ترکیبی	مؤلفه‌ها	کد
۱-	در طول این چهل سال و اکنون مانند همیشه سیاست تبلیغی و رسانه‌ای دشمن و فعال‌ترین برنامه‌های آن، مایوس‌سازی مردم و حتی مسئولان و مدیران ما از آینده است.	مایوس‌سازی مردم و مسئولین	سیاست تبلیغی و رسانه‌ای دشمن	آسیب شناسی	B ^۱
	چپ و راست مدرنیته، از تظاهر به نشنیدن این صدای جدید و متفاوت، تا تلاش گسترده و گونه‌گون برای خفه کردن آن، هرچه کردند به اجل محتوم خود نزدیک‌تر شدند.	چپ و راست مدرنیته و نشنیدن صدای جدید	تلاش گسترده	حکایت‌های ترجمه	D ^۴
	مدیریت‌های جهادی الهام گرفته از ایمان اسلامی و اعتقاد به اصل «ما می‌توانیم» که امام بزرگوار به همه‌ی ما آموخت، ایران را به عزت و پیشرفت در همه‌ی عرصه‌ها رسانید.	عزت و پیشرفت (ترکیبی)	مدیریت‌های جهادی	اقدامات الهام‌بخش	A ^{۱۲}

۱. متن‌ها در جدول جملاتی هستند که واژه‌های استخراج شده در آن‌ها قرار داشتند؛ از طرفی دیگر دارای بار امنیتی و جنگی بودند. کلیدواژه‌ها، کلمات کلیدی و اصلی مورد تأکید در متن هستند که برای دسته‌بندی و ارجاع‌دهی از کد حروف انگلیسی استفاده شده است.

۳	نگاه امیدوارانه‌ی ملت‌ها... و از سویی نگاه کینه‌ورزانه و بدخواهانه‌ی رژیم‌های زورگو اگر نبود قدرت عظیم ایمان و انگیزه‌ی این ملت و رهبری آسمانی و امام عظیم‌الشأن ما، تاب آوردن... امکان‌پذیر نمی‌شد. تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران، زیان‌های بی‌جبران اخلاقی و اقتصادی و دینی و سیاسی به کشور و ملت ما زده است؛ مقابله با آن، جهادی همه‌جانبه و هوشمندانه می‌طلبد.	نگاه امیدوارانه‌ی ملت	تاب آوردن	اقدامات راهبردی	A۲
		نگاه کینه‌ورزانه	تقابل دوگانه‌ی جدید	تهدیدات جنگ ترکیبی	C۲
۴	به برکت تحریم دشمنان، اتکا به توانایی داخلی را به همه آموخت و این منشأ برکات بزرگ شد.	حمله دشمن	ضربت متقابل	خنثی‌سازی	B1
		برکت تحریم	(ترکیبی) توانایی داخلی	اقدامات راهبردی منشأ پیش	A۳
۵	تحلیل سیاسی و فهم مسائل بین‌المللی در موضوعاتی همچون جنایات غرب بخصوص آمریکا، مسئله‌ی فلسطین...، مسئله‌ی جنگ‌افروزی‌ها و ... و امثال آن را از انحصار طبقه‌ی محدود و عزلت‌گرفته‌ای به نام روشنفکر، بیرون آورد.	تحریم دشمنان	منشأ برکات	آیین‌شناسی خنثی‌سازی	B۲
		مسئله‌شناسی استکبار	خارج کردن انحصار شناخت و فهم	اقدامات راهبردی خنثی‌سازی	A1
۶	امروز چالش بر سر حضور ایران مقتدر در مرزهای رژیم صهیونیستی... و	چالش حضور منطقه‌ای	حضور منطقه‌ای مقتدر	اقدامات راهبردی	A1۰

				حمایت جمهوری اسلامی از مبارزات مجاهدان فلسطینی در قلب سرزمین‌های اشغالی و مقاومت است.	
	۷	مکت ایران در فضای حیات‌بخش انقلاب توانست نخست دست‌نشاندهی آمریکا و عنصر خائن به مکت را از کشور براند و پس‌از آن هم تا امروز از سلطه‌ی دوباره‌ی قلدان جهانی بر کشور با قدرت و شدت جلوگیری کند... دارای تأثیر اساسی در منطقه و دارای منطق قوی در مسائل جهانی.	اجراج دست‌نشانده	مطلق قوی	تهدیدات جنگ ترکیبی
					بخشی‌سازی
	۸	و البته دنباله‌های آنان در داخل کشور نیز قابل مشاهده‌اند که با استفاده از آزادی‌ها در خدمت دشمن حرکت می‌کنند. شما جوانان باید پیشگام در شکستن این محاصره‌ی تبلیغاتی باشید... این نخستین و ریشه‌ای‌ترین جهاد شما است.	محاصره تبلیغاتی دشمن	جهد پیشگامی جوانان در جهاد	محیط‌شناسی مناقصه‌ی
	۹	خبرهای دروغ، تحلیل‌های مغرضانه، وارونه نشان دادن واقعیت‌ها، پنهان کردن جلوه‌های امیدبخش، بزرگ کردن عیوب کوچک و کوچک نشان دادن یا انکار محسنات بزرگ، برنامه‌ی همیشگی هزاران رسانه‌ی صوتی و تصویری و اینترنتی دشمنان مکت ایران است.	مغرضانه، وارونه نشان دادن واقعیت	جنگ ترکیبی دشمن	گسترش تهدیدات
	۱۰	اگر آن روز، مشکل غرب جلوگیری از خرید تسلیحات ابتدایی برای ایران بود، امروز مشکل او جلوگیری از انتقال سلاح‌های پیشرفته‌ی ایرانی به نیروهای مقاومت است.	جلوگیری از خرید تسلیحات	مشکل اصلی غرب	آسیب شناسی
			انتقال سلاح‌های پیشرفته ایرانی	محور مقاومت	راهبردی شناسی

۱۱	انقلاب اسلامی همچون پدیده‌ای زنده و بارآده، همواره دارای انعطاف و آمادگی تصحیح خطاهای خویش است، اما تجدیدنظرپذیر و اهل انفعال نیست... از نظریه‌ی نظام انقلابی تا ابد دفاع می‌کند.	پدیده‌های انقلابی زنده	انعطاف در نظریه انقلابی	پیش‌دستانه اقدامات راهبردی	پیش‌دستانه		
۱۲	شکست سیاست‌های آمریکا... همکاران خائن آن‌ها در منطقه؛ گسترش حضور قدرتمندانه‌ی سیاسی جمهوری اسلامی در غرب آسیا و بازتاب وسیع آن در سراسر جهان سلطه... که جز با شجاعت و حکمت مدیران جهادی به دست نمی‌آید.	شکست امریکا و همکاران خائن آن‌ها	گسترش حضور مقتدرانه در غرب آسیا	اقدامات راهبردی	پیش‌دستانه		
۱۳	در برابر همه‌ی وسوسه‌هایی که غیرقابل مقاومت به نظر می‌رسیدند، از کرامت خود و اصالت شعارهایش صیانت کرده و اینک وارد دومین مرحله‌ی خودسازی و جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی شده است... آغاز عصر جدیدی را اعلام نمود.	کرامت خود و اصالت شعارهایش	دومین مرحله‌ی خودسازی و جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی	اقدامات راهبردی	عملیات پیش‌دستانه		
	وسوسه‌های غیرقابل مقاومت	صیانت		آسیب شناسی			
۱۴	جنگ روزافزون... با بهره‌گیری از این ابزارها... در دوره‌ی پیش رو... برنامه‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت جامعی تنظیم و اجرا شود... این ایجاب می‌کند که دستگاهی کارآمد با نگاهی تیزبین و رفتاری قاطع در قوای سه‌گانه حضور دائم داشته باشد و به معنای واقعی با فساد مبارزه کند، به‌ویژه در درون دستگاه‌های حکومتی.	جنگ ابرازی دوره پیش رو	دستگاه‌های مسئول	اقدامات راهبردی			

۱۵	همه باید بدانند که طهارت اقتصادی شرط مشروعیت همه‌ی مقامات حکومت جمهوری اسلامی است.... دستگاه‌های نظارتی و دولتی باید با قاطعیت و حساسیت... باایمان و جهادگر و منبع‌الطبع با دستانی پاک و دل‌هایی نورانی است.	طهارت اقتصادی شرط مشروعیت	قاطعیت و حساسیت در مبارزه جهادگر	اقدامات راهبردی	A ^{۱۱}
۱۶	آرمان بزرگش که ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواح‌انداده) است، نزدیک کنید. برای برداشتن گام‌های استوار در آینده، گذشته را درست شناخت و از تجربه‌ها درس گرفت؛ اگر از این راهبرد غفلت شود، دروغ‌ها به‌جای حقیقت خواهند نشست و آینده مورد تهدیدهای ناشناخته قرار خواهد گرفت.	آرمان و گام‌های استوار	ایجاد تمدن نوین اسلامی	اقدامات راهبردی پیش‌دستانه	A ^v
۱۷	دشمنان انقلاب با انگیزه‌های قوی، تحریف و دروغ‌پردازی درباره‌ی گذشته و حتی زمان حال را دنبال می‌کنند....؛ حقیقت را از دشمن و پیاده‌نظامش نمی‌توان شنید دروغ‌ها به‌جای حقیقت خواهند نشست و آینده مورد تهدیدهای ناشناخته قرار خواهد گرفت.ثبات و امنیت کشور و تمامیت ارضی و حفاظت از مرزها را که آماج تهدید جدی دشمنان قرار گرفته بود.	تخریف و دروغ‌پردازی	جنگ دشمن	تهدیدات جنگ ترکیبی	C ^۴
۱۸	چالش بیرونی تحریم و وسوسه‌های دشمن است که در صورت اصلاح مشکل درونی، کم اثر و حتی بی‌اثر خواهد شد. چالش درونی عبارت از: عیوب ساختاری و ضعف‌های مدیریتی علت تحریم هم مقاومت ضد استکباری	چالش بیرونی و تحریم درونی	عیوب ساختاری و ضعف مدیریتی	آسیب شناسی	B ^۸
		تحریم	زبان و قلم برخی غفلت زنگان داخلی	عمق تهدیدات ترکیبی	D ^۹
					D ^۱

	همکاران خانن آنها در منطقه	با حکمت مدیران جهادی	پیش رستانه	و تسلیم نشدن در برابر دشمن است؛ ... زبان و قلم برخی غفلت‌زدگان داخلی صادر می‌شود... کانون‌های فکر و توطئه‌ی خارجی است.	
				C۴	
۱۹	مقابله‌ی سیاسی و امنیتی	ائتلاف ترکیبی دشمن	عمیق تهدیدات ترکیبی	D۵	... اگر آن روز گمان آمریکا آن بود که با چند ایرانی خودفروخته یا چند هواپیما و بالگرد خواهد توانست بر نظام اسلامی و ملت ایران فائق آید، امروز برای مقابله‌ی سیاسی و امنیتی با جمهوری اسلامی، خود را محتاج به یک ائتلاف بزرگ از ده‌ها دولت معاند یا مرعوب می‌بیند.
			خش‌سازی		
۲۰	انقلاب علمی	جهاد در علم	اقدامات راهبردی	A۸	سنگ بنای یک انقلاب علمی در کشور گذاشته شده و این انقلاب، شهیدانی از قبیل شهدای هسته‌ای نیز داده است. به پاخیزید و دشمن بدخواه و کینه‌توز را که از جهاد علمی شما به شدت بیمناک است ناکام سازید.
			پیش رستانه		
۲۱	ابزارهای دشمن ابزارهای رسانه‌ای پیشرفته	کانون‌های ضد مطله	تهدیدات جنگ ترکیبی	C۵	از پول و همه ابزارها برای آن -رواج دروغ و تحریف- استفاده می‌کنند. ابزارهای رسانه‌ای پیشرفته و فراگیر امکان بسیار خطرناکی را در اختیار کانون‌های ضد معنویت و اخلاق نهاده است.
			عمیق تهدیدات ترکیبی		
	ابزارهای دشمن ابزارهای رسانه‌ای پیشرفته	کانون‌های ضد مطله	پیش رستانه	D۸	
			عمیق تهدیدات ترکیبی		

۲۲	علت تحریم هم مقاومت ضد استکباری و تسلیم نشدن در برابر دشمن است؛ پس راه حل، زانو زدن در برابر دشمن و بوسه زدن بر پنجه‌ی گرگ است... اما منشأ آن (تسلیم شدن در برابر تحریم)، کانون‌های فکر و توطئه‌ی خارجی است که با صد زبان به تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران و افکار عمومی داخلی القاء می‌شود.	کانون‌های فکر و توطئه‌ی خارجی	تحریم	تسلیم در برابر تحریم	آسیب شناسی	B ^۹
۲۳	مبارزه نیازمند انسان‌های باایمان، جهادگر است. این مبارزه بخش اثرگذاری است از تلاش همه‌جانبه‌ای که نظام بکار برد.	انسان جهادگر	مبارزه همه‌جانبه	اقدامات راهبردی	بخش‌سازی	A ^۹
۲۴	تحت تأثیر قرار دادن شعور معنوی و وجدان اخلاقی در جامعه..... اقتصاد ضعیف و ...عیوب ساختاری و ضعف‌های مدیریتی. بیکاری جوان‌ها و فقر درآمدی در طبقه ضعیف- تهدید علیه عزت ملی.	جنگ دشمن	عیوب ساختاری و ضعف‌های	عشق-تهدیدات ترکیبی		D ^{۱۰}
۲۵	وسوسه‌ی مال و مقام و ریاست، حتی در علوی‌ترین حکومت تاریخ یعنی حکومت خود حضرت امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) کسانی را لغزاند، پس خطر بروز این تهدید در جمهوری اسلامی هم بعید نبوده و نیست.	خطر بروز این تهدید	دستگاهی کارآمد با نگاهی تیزبین و رفتاری قاطع	عشق-تهدیدات ترکیبی		D ^۱
۲۶	صحنه‌ی جهانی، امروز شاهد پدیده‌هایی است که تحقق یافته یا در آستانه‌ی ظهورند: تحرک جدید نهضت بیداری اسلامی بر اساس الگوی مقاومت در برابر سلطه‌ی آمریکا و صهیونیسم.	الگوی مقاومت و تحرک جدید	گسترش حضور قدرتمندانه	اقدامات راهبردی		A ^{۱۲}
۲۷	دولت جمهوری اسلامی باید مرزبندی خود را با آن‌ها با دقت حفظ کند؛ از ارزش‌های انقلابی و ملی خود، یک گام هم عقب‌نشینی نکند؛ از تهدیدهای پوچ	تهدیدهای پوچ	حفظ مرزبندی	تهدیدات جنگ ترکیبی		C ^۱

				آنان نهراسد.	
A۱۳	اقدامات راهبردی	جهادی هوشمندانه	جهادی همه‌جانبه	مقابله با آن، جهادی همه‌جانبه و هوشمندانه می‌طلبد که باز چشم امید در آن به شما جوان‌ها است.	۲۸
	پیش‌دستانه				
D۷	عمق تهدیدات ترکیبی	تحمیل سبک	طیفه مضیق-عزیز ساختاری	جنگ دشمن به دل‌های پاک جوانان و نوجوانان... تحمیل سبک زندگی غربی به جوامع عقب‌مانده از کاروان علم و...	۲۹

۲-۴. تجزیه و تحلیل داده‌ها

مؤلفه‌های جنگ ترکیبی علیه تهدیدات دشمن مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب به استناد جدول (۲) شامل موضوعات: اقدامات راهبردی (۱۶ مورد)، شناسایی آسیب‌ها (۹ مورد)، تهدیدات جنگ ترکیبی (۷ مورد) و عمق‌شناسی تهدیدات ترکیبی (۱۰ مورد) و در مجموع به تعداد ۴۲ مورد است. ناظر به راهبرد نهادهای مرتبط باید گفت: نوع جنگ در ابعاد مختلف مطرح و دارای یک جهت‌گیری کلی دال بر منطق اصلی گفتمان انقلاب اسلامی و سازوکار خنثی‌سازی یا اقدام پیش‌دستانه است.

۲-۴-۱. اقدامات راهبردی

۲-۴-۱-۱. راهبردهای خارجی

مهم‌ترین موارد در این زمینه عبارت‌اند از:

❖ چالش بر سر حضور ایران مقتدر در مرزها (A15)؛

❖ جلوگیری از انتقال سلاح‌های پیشرفته‌ی ایرانی به نیروهای مقاومت (A4)؛

❖ شکست سیاست‌های آمریکا (A5)؛

❖ نیاز به انسان‌های جهادگر و مدیریت‌های جهادی (A16)؛

❖ الگوی مقاومت در برابر سلطه‌ی آمریکا و صهیونیسم (A12).

۴-۲-۱-۲. راهبردهای جنگی

راهبردهای شناختی نظام ج.ا.ایران مبتنی بر ایدئولوژی مکتب اسلام بوده و از دامنه دینی نشئت گرفته است. بر همین اساس شناخت درست با بهره‌گیری از تجربیات، از مهم‌ترین سیاست‌های سازمانی است. ازجمله تأکیدات محوری در بیانیه گام دوم انقلاب در این زمینه عبارت‌اند از:

- ❖ حمایت جمهوری اسلامی از مبارزات مجاهدان (A15)؛
- ❖ انتقال سلاح به نیروهای مقاومت (A4)؛
- ❖ گسترش حضور قدرتمندانه (A5)؛
- ❖ شجاعت و حکمت مدیران جهادی (A5)؛
- ❖ دومین مرحله‌ی خودسازی و جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی (A۶)؛
- ❖ آینده مورد تهدیدهای ناشناخته قرار خواهد گرفت (A7)؛
- ❖ دشمن بدخواه و کینه‌توز را که از جهاد علمی شما به شدت بیمناک است، ناکام سازید (A8)؛
- ❖ مبارزه نیازمند انسان‌های باایمان، جهادگر (A9)؛
- ❖ دستگاه‌های مسئول حکومتی...وظایفی سنگین...هوشمندانه و کاملاً مسئولانه - که دستگاهی کارآمد با نگاهی تیزبین و رفتاری قاطع در قوای سه‌گانه (A10)؛
- ❖ جهادی همه‌جانبه و هوشمندانه (A13).

این راهبردهای مطرح‌شده توسط سازمان‌ها مورد توجه قرار گرفته‌اند. سازمان‌های متولی امر کارکردهای متناسب با آن را انجام داده و یا در حال انجام هستند.

۴-۲-۱-۳. وجوه مشترک عملیات پیش‌دستانه و سیاست خنثی‌سازی

از کدهای برشماری‌شده در متن بیانیه، ۶ کد دارای وجه پیش‌دستانه و ۲ کد دارای وجه خنثی‌سازی و ۸ کد ترکیبی به‌صورت (عملیات پیش‌دستانه-خنثی‌سازی) است. به عبارتی دیگر، در متن بیانیه رویکردهای مختلف برشماری‌شده و از جنس جنگ ترکیبی است.

۴-۲-۲. شناسایی آسیب‌ها در جنگ ترکیبی دشمن

آسیب‌شناسی، برای برونداد از روزمرگی، پیشگیری و پیش‌بینی‌های جامع ضرورت دارد. آسیب‌شناسی در حوزه‌های مختلف بخصوص محیط‌های امنیتی به‌مراتب از اهمیت بالاتری برخوردار است. در بیانیه گام دوم انقلاب، آسیب‌ها در سه حوزه «گروه‌های آماج آسیب»، «ارائه مصادیق آن آسیب‌ها» و «اهداف مدنظر تهدیدگر برای ایجاد آسیب» مورد توجه قرار گرفته است.

۴-۲-۲-۱. گروه‌های آماج (تهدیدگر - آسیب‌پذیر)

آماج آسیب‌های جنگ ترکیبی دشمن، سیاست‌گذاران، مسئولین و ساختارهای حاکمیتی هستند؛ موارد زیر مورد تأکید قرار گرفته است:

❖ دنباله‌روهای آنان در داخل (B3)؛

❖ عیوب ساختاری و ضعف‌های مدیریتی (B8)؛

❖ زبان و قلم غفلت‌زدگان... و کانون‌های فکر و توطئه خارجی (B9)؛

این‌ها در نهایت مشروعیت و منافع حیاتی نظام را هدف گرفته‌اند؛ زیرا مبانی و ضرورت‌های حفظ نظام همین موارد است.

۴-۲-۲-۲. مصادیق جنگ ترکیبی دشمن

مصادیق جنگ عمدتاً در حوزه‌های مدیریتی کشور مورد تأکید قرار گرفته است؛ این امر نشان‌دهنده حساسیت بسیار بالا نهادهای مسئول و نظارتی در این مقطع زمانی است. بر این اساس از مصادیق آسیب‌ها عبارت‌اند از:

❖ تحریم دشمنان (B2)؛

❖ محاصره تبلیغاتی (B3)؛

❖ چالش بیرونی تحریم (B8)؛

❖ افراط‌ها و چپ‌روی‌ها در اداره امور کشور (B1)؛

آسیب‌های سیاست‌گذاری نیز شامل موارد زیر است:

- ❖ سیاست مایوس‌سازی (B6) نسبت به روند تحولات در آینده انقلاب اسلامی؛
- ❖ انجام رفتارهایی که باعث تضاد.... نظام می‌شود (B5).

۴-۲-۳. اهداف آسیب‌ها

آسیب‌های مطرح‌شده در حوزه سیاست‌گذاران کشوری و لشکری در صورت استمرار و غفلت راهبردی نسبت به آن‌ها، زمینه را برای بروز تهدیدات ترکیبی دشمن و غافلگیری اطلاعاتی فراهم خواهد کرد. آسیب‌های اثرگذار در این حوزه عبارت‌اند از:

- ❖ کانون‌های فکر و توطئه (B9)؛
- ❖ تهدیدات ناشناخته از سوی غفلت‌کنندگان راهبردهای ایجاد تمدن نوین (B7)؛
- ❖ وجود دنباله‌روهای داخلی در خدمت دشمن (B3).

۴-۲-۴. وجوه مشترک عملیات پیش‌دستانه و سیاست خنثی‌سازی در نهادهای متولی امر

از ۹ کد مربوط در این حوزه، ۴ کد آن دارای وجه پیش‌دستانه و ۵ کد دارای وجه خنثی‌سازی است. به عبارتی، آسیب‌های مطرح‌شده در بیانیه جهت پیشبرد گام دوم تحول نظام اسلامی بوده که در جنگ ترکیبی دشمن آسیب‌های آن شناسایی شده است.

۴-۲-۳. تهدیدات جنگ ترکیبی

بیشترین تأکید در بیانیه گام دوم به این موضوع اختصاص یافته؛ زیرا دارای ۲۰ کد بود. این کدها بر اساس کلیدواژه‌ها و اصطلاحات احصاء‌شده در سه دسته تقسیم‌بندی و تحلیل گردید. البته ذکر این نکته حائز اهمیت است که شناخت و فهم واقعی از تهدیدات مرکب و پیچیده یکی از مشکلات اساسی حوزه تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران است. شناخت درست آن مبتنی بر واقعیت‌های صحنه و محیط پیرامونی در ایجاد گفتمان انقلاب اسلامی و احیای تمدن اسلامی ضروری است.

۴-۲-۳-۱. روش دشمن در تهدیدات ترکیبی

در بیانیه گام دوم روش‌های متعددی از سوی تهدیدگر ایجاد تمدن نوین و گام دوم انقلاب مطرح شده است. از جمله این روش‌ها عبارت‌اند از:

- ❖ نگاه کینه‌ورزانه و بدخواهانه‌ی رژیم‌های زورگو (C7)؛

- ❖ دست‌نشاندهی آمریکا و عنصر خائن به ملت (C2)؛
- ❖ بهره‌گیری از همه ابزارها (C5)؛
- ❖ کانون‌های توطئه‌گر؛ به تصمیم‌سازان، تصمیم‌گیران و افکار عمومی داخلی (C8)؛
- ❖ ترویج سبک زندگی غربی (C7)؛
- ❖ تحریف و دروغ‌پردازی (C4)؛
- ❖ تهدیدهای پوچ (C6)؛
- ❖ ایجاد چالش؛ چالش بیرونی کشور (C3)، تشکیل ائتلاف‌های منطقه‌ای و بین‌المللی.

۴-۲-۳-۲. اهداف مجری جنگ ترکیبی

اهداف تهدیدگر در کدهای زیر مورد اشاره قرار گرفته است:

- ❖ تهدیدگر با تهدیدهای متعدد در شیوه‌ها و اشکال گوناگون به دنبال ارائه تهدیدات ناشناخته علیه نظام اسلامی است تا تمدن نوین اسلامی نتواند آن‌ها را بشناسد؛ ارائه تهدیدات ناشناخته (C4)؛
 - ❖ تحریف و دروغ‌پردازی درباره گذشته-قبل از انقلاب- و زمان حال (C4)؛
 - ❖ مرزبندی‌ها و ارزش‌های انقلابی و ملی در ایران (C6)؛
 - ❖ کانون‌های ضد معنویت و اخلاق- به‌عنوان هدف رسانه‌ها- (C5) و
- این موارد تهدیدات موردنظر جامعه است. بخشی از این اهداف تحت نظر سرویس‌های اطلاعاتی غرب بوده و نیازمند راهبرد مناسب در حوزه مربوطه است.

۴-۲-۳-۳. تحلیل تهدیدات ترکیبی

در بیانیه، اتاق‌فکرها به‌عنوان منشأ تهدیدات دشمن و کانون‌های توطئه (C8) مطرح شده که بیشتر آن‌ها زیر نظر سرویس‌های اطلاعاتی هستند. آن‌ها سیاست سرویس‌های جاسوسی را تعیین و بر اساس داده‌های آشکار و پنهان قوی‌ترین بازوهای اطلاعاتی آن‌ها محسوب

می‌گردند؛ لیکن تهدیدات پوچ (C6) محور نگاه کینه‌توزانه به نظام اسلامی و تصمیمات مغرضانه (C7) است.

۴-۳-۲. وجوه مشترک عملیات پیش‌دستانه و سیاست خنثی‌سازی

از ۵ کد مربوط، ۲ کد دارای وجه پیش‌دستانه و ۳ کد وجه خنثی‌سازی دارد. آنچه که در این بیانیه مدنظر است، تهدیدات دشمن در حوزه ترکیبی بوده و نیازمند جنگ ترکیبی با شجاعت و حکمت مدیران جهادی و ایجاد مرزبندی با آنها است. جنگ ترکیبی در این حوزه ناظر بر جهت‌گیری انقلاب نسبت به دشمن در حوزه‌های متعدد و در وجوه متعدد از تهدیدات سخت، نیمه‌سخت و نرم علیه دشمن است و ترکیبی از آنها مدنظر است.

۴-۲-۴. عمق‌شناسی تهدیدات ترکیبی

آخرین مورد در جدول به عمق تهدید مربوط است. این مهم به معنای درگیر شدن لایه‌های اثرگذار در حوزه‌های ساختاری است. در این بخش از نظر مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی)، جنگ ترکیبی دشمن متوجه نقاط زیر با ابزارهای متعدد است:

(۱) قوت نظام اسلامی (جوانان و عزت ملی)،

(۲) عیوب ساختاری،

(۳) فقر درآمدی،

(۴) بیکاری.

۴-۲-۴-۱. ابزار گسترش تهدید دشمن

ابزارهای زیر بخشی از توان دشمن برای تهدید کردن تمدن نوین است:

❖ پول و رسانه (D8)؛

❖ خبرهای دروغ، تحلیل‌های مغرضانه، وارونه نشان دادن واقعیت‌ها (D2)؛

❖ چپ و راست مدرنیته (D4)؛

❖ کانون‌های فکر و ضد معنویت، کانون ضد اخلاق (D9)؛

❖ همکاران خائن آنها در منطقه (D3)؛

❖ ائتلاف‌سازی‌های منطقه‌ای (D5)؛

❖ پیاده‌نظام دشمن (D1).

۲-۴-۴. عمق تهدید علیه نظام

موارد زیر گستره تهدید دشمن علیه نظام است:

❖ ارزش‌ها، آحاد ملت (D5)؛

❖ تمامیت ارضی (D1)؛

❖ نسل جوان و امنیت، لایه‌های مختلف جامعه و ساختار حاکمیتی (D9).

۳-۴-۴. وجوه مشترک عملیات پیش‌دستانه و سیاست خنثی‌سازی

از ۱۱ کد مربوط به این حوزه، ۶ کد دارای وجه پیش‌دستانه و ۴ کد دارای وجه خنثی‌سازی است.

۵-۴-۴. اثبات گفتمان جنگ ترکیبی تهاجمی در بیانیه گام دوم انقلاب

برابر اصطلاحات به‌دست‌آمده، فراوانی داده‌ها به ترتیب از مؤلفه‌های مربوط به عملیات پیش‌دستانه در ابعاد راهبردی و آسیب‌شناسی وضعیت فعلی نظام اسلامی و دشمن، نشان می‌دهد؛ آنچه که در زمینه سیاست‌های خنثی‌سازی مطرح‌شده در حوزه گستره عمق تهدید و شناخت تهدیدات مرکب و پیچیده‌ای است که توسط دشمن یا ناظر به عوامل داخلی ازجمله مسئولین ناکارآمد، عدم مدیریت جهادی، ضعف در دستگاه‌های نظارتی و کارآمد و... یا ناظر به عوامل خارجی است. بحث اسلام‌هراسی و ایران‌هراسی، گسترش تروریسم، مخاصمات ایدئولوژیکی، سیال و متغیر شدن محیط جغرافیایی و ژئوپلیتیکی، افزایش رقابت‌های تسلیحاتی، جهانی‌شدن و عصر اطلاعات و دانش و... در کنار اشاره به نوع و ابزارهای تهدیدات جنگ ترکیبی ازجمله گروه‌های تروریستی، بحران فرهنگی-مذهبی، فضای مجازی، بی‌ثباتی مرزها، نفوذ و وسوسه‌های دشمن، جنگی بودن بیانیه را ناظر بر آسیب‌ها و تهدیدات مطرح‌شده، نشان می‌دهد. نهادهای متولی نظام در این خصوص با شناخت تهدیدات متعدد و عمق این تهدیدات نسبت به خنثی‌سازی آن‌ها، اقداماتی را

برعهده خواهند داشت. بنابراین، گفتمان جنگ ترکیبی، روح کلی بیانیه است و عمل کلی همه نهادهای تحت امر نظام اسلامی به‌ویژه سازمان‌های امنیتی را دربرمی‌گیرد.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۵-۱. نتیجه‌گیری

پس از پایان جنگ سرد، محیط امنیت بین‌الملل از قواعد حاکم بر آن دوره فاصله گرفت و چالش‌های امنیتی نوین در قالب‌های جدید طراحی، اجرا و پدیدار گردیدند. نتیجه این تغییر نگرش در بروز تقابل‌ها و تهدیدات مبتنی بر توسعه تکنولوژی و ابزارهای پیشرفته و شیوه‌های مبتکرانه اثرگذار ظاهر گردید که همگی به نحوی مولود و یا متأثر از تحولات مرتبط با جهانی‌شدن بودند. آنچه مسلم است گسترش و تمدن‌سازی در محیط سیال و ناپایدار امروزی جهان با تهدیدات ترکیبی و وقوع جنگ ترکیبی استکبار جهانی، نیازمند توسعه و ثبات پایدار بوده؛ این مسئله از مهم‌ترین نقش‌های نهادهای مختلف نظام است. لذا مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) با بهره‌گیری از تجربه ۴۰ ساله انقلاب، سرفصل‌ها و توصیه‌های اساسی را در بخش‌هایی چون علم و پژوهش، معنویت و اخلاق، اقتصاد، عدالت و مبارزه با فساد، استقلال و آزادی، عزت ملی و روابط خارجی و مرزبندی با دشمن و سبک زندگی را در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی مطرح کردند(رکابیان و پورحسن، ۱۳۹۸: ۱۸۹).

در پاسخ به سؤال اصلی پژوهش تصریح می‌گردد که در بیانیه گام دوم ۱۶ مورد اقدامات راهبردی، ۹ مورد شناسایی آسیب‌ها، ۷ مورد تهدیدات ناشی از جنگ ترکیبی و ۱۰ مورد عمق‌شناسی آن تهدیدات متصوره شناسایی گردید. این مسئله در نگاه کلی نشان‌دهنده اهتمام رهبر انقلاب^(حفظه‌الله) به تهاجمی بودن رویکردها در تهدیدات ترکیبی است. بنابراین چستی رویکرد شناسایی‌شده از بیانیه شامل دو رویکرد عملیات پیش‌دستانه و سیاست خشی‌سازی است. در خصوص ارائه راهکارها باید گفت؛ در نظام تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری کشور ضعف در مرکز اخذ داده‌های موضوعی، انسجام‌بخشی رسانه‌ای و تعدد مراکز متولی جنگ نرم مشاهده می‌شود. در چنین فضایی برای مقابله با حریف به تدوین راهبردهای مقابله و مدیریت جهادی، ایمان و انگیزه، بیان واقعیت‌ها، اقدام مسئولانه و

هوشمندانه از کلیدواژه‌های نیاز داریم که مبنایی‌ترین سازوکار جهت بهره‌برداری نهادهای تصمیم‌گیر و سیاست‌گذار می‌باشد.

۲-۵. پیشنهادات

بر اساس نتایج این پژوهش به متولیان و سیاست‌گذاران حوزه جنگ‌های نوین و ترکیبی پیشنهاد می‌شود که اقدامات زیر را در دستورکار قرار دهند:

۱) تدوین سیاست‌های کلی نظام مبتنی بر تهاجم ترکیبی در همه اهداف مدنظر قرار گیرد. این مهم می‌تواند توسط مجلس شورای اسلامی با ارائه طرح‌های لازم در تغییر ساختارهای عملکردی وزارتخانه‌ها و مشخص نمودن متولی این عرصه انجام گیرد.

۲) تدوین راهبردهای فعال و گفتمان‌ساز در حوزه دیپلماسی، ایجاد و سازوکارهای پویا و فراگیر، تقویت رسانه‌های بین‌المللی در سطح وزارتخانه‌های مرتبط با عرصه خارجی مدنظر قرار گیرد. همچنین، تأسیس اداره دیپلماسی‌های نوین می‌تواند به وزارت خارجه برای انجام دیپلماسی‌های جدید کمک کند و میز تهدیدات ترکیبی در آنجا به موازات عملکرد نیروهای مسلح در این خصوص انجام گیرد. نیروهای مسلح نیز با تأسیس معاونت یا اداره‌ای با عنوان تهدیدات نوین به این پیشنهاد عمل نمایند.

منابع

الف - فارسی

- قرآن کریم.
- بیانات مقام معظم رهبری قابل دسترسی در: www.khamenei.ir.
- آریان‌پور کاشانی، منوچهر (۱۳۸۶). *فرهنگ همراه پیشرو آریان‌پور*. تهران: نشر الکترونیکی و اطلاع‌رسانی جهان رایانه، چاپ ۵۷.
- بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی (۱۳۹۷). تهران: دفتر حفظ و نشر آثار رهبری.
- رضاخواه، علیرضا (۱۳۹۴). «جنگ‌های ترکیبی الگوی نوین نبردهای نظامی»، *مجله خراسان* (ویژه‌نامه فروردین).
- رکابیان، رشید؛ ناصرپور، حسن (۱۳۹۸). «الزامات و راهکارهای اجرایی بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی با تأکید بر بیانات مقام معظم رهبری»، *فصلنامه پژوهش‌های انقلاب اسلامی*، ۹(۴)، ۸۹-۱۱۰.
- ریاضی، وحید؛ اکبری، علی؛ باجلانی، صفدر؛ و حسن، رضااکبری (۱۴۰۰). «معرفی مؤلفه‌ها و ابزارهای جنگ ترکیبی آمریکا علیه ج.ا.ایران»، *راهبرد دفاعی*، ۱۹(۱)، ۳۷-۶۸.
- ریاضی، وحید (۱۳۹۹). *جزوه درس مبانی بازی جنگ راهبردی*. تهران: دانشگاه دفاع ملی.
- ساوه درودی، مصطفی (۱۳۹۹). «گام دوم انقلاب در دو حرکت (شناخت تهدیدات امنیتی، مقابله با تهدیدات امنیتی)»، *فصلنامه مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی*، ۱۱(۴۲)، ۲۴۶-۲۲۱.
- سلیمانی، باقر (۱۴۰۰). «بررسی و تبیین تهدیدات جنگ ترکیبی استکبار جهانی در گام دوم انقلاب اسلامی»، *دوفصلنامه پژوهش‌های علوم نظامی دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین(ع)*، ۲(۴)، ۱۲۵-۱۵۵.
- طاهرنژاد، احسان (۱۳۹۸). *بیانیه گام دوم انقلاب؛ متن بیانیه «گام دوم انقلاب» مقام معظم رهبری خطاب به ملت ایران*. تهران: شب‌نما.
- عبدل.خانی، علی (۱۳۸۲). *نظریه‌های امنیت؛ مقدمه‌ای بر طرح‌ریزی دکترین امنیت ملی*. تهران: انتشارات مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر.

- عمید، حسن (۱۳۸۹). *فرهنگ عمید*. تهران: نشر امیرکبیر.
- گروه واژه‌گزینی فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی (۱۳۹۳). *فرهنگ واژه‌های فرهنگستان*. تهران: انتشارات فرهنگستان ادب فارسی، دفتر اول.
- نصیرزاده، عزیز؛ جلالی‌نسب، عبدالله؛ خادم‌دقیق، امیرهوشنگ (۱۴۰۳). «جنگ ترکیبی علیه نظام ج.ا.ایران (مطالعه موردی: عوامل اثرگذار، پیشران‌ها و ابزارها، اهداف و نقاط آماج دشمن)»، *فصلنامه امنیت ملی*، ۱۴(۵۱)، ۹-۳۲.

ب- انگلیسی

- Huber, Tomas (2014). *The Report of United States Army Special Operations Command*, New York, Department of Defence U.S.A.
- McCuen, J. J. (2008). "Hybrid wars", *Military Review*, 88(2), 107-113.
- Munich Security Report. (2015). *Collapsing Order Reluctant*.